

ΑΝΕΜΟΔΑΡΜΕΝΑ ΥΨΗ (Απρίλιος 2007)

Συγγραφέας: ΣΤΑΥΡΟΣ ΛΙΒΑΔΑΣ

Τις μέρες των αργιών του Πάσχα βρέθηκα στη Σέριφο. Το νησί προσφέρεται για ανάλογες ολιγοήμερες αποδράσεις και, βοηθώντας του υπέροχου καιρού, με τη συντροφιά από πολλών ετών φίλων-εποίκων στο νησί -όπως ο υποφαινόμενος- υπήρχαν και φέτος όλες οι προϋποθέσεις για ξεκούραση, συζήτηση και δραστηριότητες αυξητικές της χοληστερίνης και των τριγλυκεριδίων του οργανισμού. Ωστόσο, φέτος, βρήκα όλο το νησί, ντόπιους και ξένους, ανήσυχους και σε αναβρασμό. Αιτία ήταν η προσφάτως αναγγελθείσα την τελευταία στιγμή αντιληπτή (Μεγάλη Πέμπτη έληγε η προθεσμία για την υποβολή τυχόν αντιρρήσεων) εγκατάσταση ενός πάρκου ανεμογεννητριών εκεί ενός ιδιώτη επενδυτή, που κατά τις κουβέντες του ποδαριού θα απλωνόταν σχεδόν σε όλο το νησί. Έγινε μάλιστα και μια μαζικότερη συγκέντρωση διαμαρτυρίας, οργανωμένη από τη δημοτική αρχή, με τη συμμετοχή πλήθους μονίμων αλλά και εποχιακών κατοίκων, τοπικών φορέων, καθώς και του νομάρχη Κυκλάδων. Δεν σας κρύβω πως καταρχάς ήμουν σκεπτικός και επιφυλακτικός απέναντι σ' αυτές τις κινητοποιήσεις. Οι λόγοι γι' αυτήν την επιφυλακτικότητα είναι πολλοί.

Πρώτα απ' όλα, η κατ' αρχήν θετική στάση όποιου θέλει να λέγεται προοδευτικός, πολύ περισσότερο αριστερός, απέναντι στην ανάπτυξη και τη γενίκευση της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Ζούμε πλέον σε έναν κόσμο όπου η εξέλιξη και η πρόοδος προϋποθέτουν την ενεργειακή επάρκεια, όπου μοιραία η ανάπτυξη συναρτάται με την αύξηση της ενεργειακής κατανάλωσης, όπου τα κυρίαρχα καταναλωτικά πρότυπα μετατρέπουν την εξάρτηση από την ενέργεια σε ενεργειακή σπατάλη και αδηφαγία, σ' έναν κόσμο όπου η υπερθέρμανση της οικονομίας συντελείται και συντείνει στην περαιτέρω υποβάθμιση της ήδη αφόρητης και πνιγερής ατμόσφαιρα ενός παγκόσμιου θερμοκηπίου, όπου παράλληλα με τα υφάδια της τεχνολογικής προόδου και στο όνομα της ανάπτυξης εξυφαίνεται ταυτόχρονα ο βρόχος της οικολογική καταστροφής που απειλεί να τον πνίξει.

Σ' αυτό τον κόσμο, όπου η «επιστροφή στα δέντρα» δεν συνιστά μόνο αδιέξοδη απάντηση, αλλά ισοδυναμεί με παραίτηση και απόσυρση από τη «μάχη για τη ζωή», όπου το περιβάλλον και η προστασία του συνιστούν όρο επιβίωσης και πρώτιστο καθήκον, και όπου η όποια ελπίδα μέλλοντος συμπυκνώνεται στην αναζήτηση των όρων της πραγματικής και ανθρωποκεντρικής αειφορίας, σ' αυτόν λοιπόν τον κόσμο η

αναζήτηση της ανανεώσιμης και καθαρής ενέργειας, ο ήλιος, τα νερά, ο αέρας, η βιομάζα, συνιστούν τις ενεργειακές πηγές πρώτης προτεραιότητας.

Πώς να πει λοιπόν κανείς όχι σε μια επενδυτική πρωτοβουλία στις ανανεώσιμες πηγές, όταν μάλιστα υπάρχει ανάλογος παγκόσμιος προσανατολισμός και κινητοποίηση, όταν υπάρχει σχετική αυστηρή επιταγή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όταν η χώρα μας πληρώνει ήδη πρόστιμο στους Ευρωπαίους εταίρους για την περιβαλλοντική όχληση που προκαλεί με την κατάχρηση του ρυπογόνου λιγνίτη, όταν σχεδόν όλος ο νησιωτικός μας χώρος εξαρτάται ενεργειακά από το πανάκριβο και -πολιτικά και οικονομικά- αποσταθεροποιητικό πετρέλαιο, όταν, από την άλλη, αυτός ο τόπος ευτύχησε να του προσφέρονται άφθονος ο ήλιος, ο αέρας, τα νερά, για ενεργειακή εκμετάλλευση;

Υπάρχουν και μια σειρά κοινωνικοί λόγοι που ενισχύουν αυτές τις επιφυλάξεις μου, ορισμένα μόνιμα και σε λανθάνουσα μορφή χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας που βρίσκουν πρόσφορο έδαφος σε ανάλογες περιπτώσεις, εκδηλώνονται εύκολα και γρήγορα, διαμορφώνουν τις ιδεολογικές σταθερές και σφραγίζουν συνήθως τα αιτήματα αναλόγων κινητοποιήσεων.

Πίσω από παρόμοιες αντιδράσεις περισσεύει συνήθως η υποκρισία, κυριαρχούν ατομιστικές αντιλήψεις, κρύβονται ατομικές ιδιοτέλειες, το προσωπικό συμφέρον μπαίνει πάνω από το δημόσιο. Ο πρώην «αυθαίρετος οικιστής», αφού βολέψει παντοιοτρόπως εαυτόν και την ιδιοκτησία του, στη συνέχεια γίνεται θεματοφύλακας του νόμου και προστάτης του περιβάλλοντος. Τα κακώς εννοούμενα συμφέροντα του βιαίως μεταταγέντος στον τριτογενή τομέα και ταχέως εκπαιδευθέντος στο τουριστικό επάγγελμα πρώην αγρότη, κτηνοτρόφου, ψαρά ή, εν προκειμένω, εργάτη των μεταλλείων της Σερίφου που λειτουργούσαν. Ο φόβος μπροστά στο καινούριο, ακόμη και για τις μικρότερες μεταρρυθμίσεις στον τρόπο λειτουργίας και διαχείρισης των δημοσίων πραγμάτων, όταν αυτές επηρεάζουν τον τρόπο ένταξης του καθενός στα δημόσια πράγματα, όταν επιβάλλουν το ξεβόλεμα ή απαιτούν μια μικροθυσία από τον καθένα μας, έστω κι αν είναι προφανές πως συντελούν υπέρ του δημοσίου συμφέροντος. Είτε πρόκειται για τον αποδέκτη των σκουπιδιών μας, τον περιορισμό στην ασύδοτη κυκλοφορία των αυτοκινήτων ή τον τρόπο εγκατάστασης των μονάδων παροχής εξωνοσοκομειακής περίθαλψης σε ψυχικά πάσχοντες ή εξαρτημένους.

Αντίθετα, «πετάμε τη σκουφιά μας» και είμαστε έτοιμοι να υποδεχθούμε στην πιο υπερβολική, ακραία ή εξεζητημένη μορφή την όποια μοντερνιά και (κυρίως) μεταμοντερνιά μας υποβάλλει και μας υποδεικνύει ένας άκρατος ατομικός καταναλωτισμός, ηδονιζόμαστε να ξοδεύουμε πολλά, πέραν των όσων έχουμε, είτε πρόκειται για αγορά κινητών, home cinema ή 4Χ4, είτε πρόκειται για χλιδάτους γάμους σε «γραφικά» κτήματα ή για μαγευτικά ταξίδια σε τεχνητούς παραδείσους τύπου Ντουμπάι, Αγίου Μαυρικού κ.ά.

Αυτές οι ατομικές συμπεριφορές «τακιμιάζουν» εύκολα με τον άκρατο λαϊκισμό, ο οποίος προσφέρεται από πολιτικούς και ΜΜΕ ή, για την ακρίβεια, από τους πάσης φύσεως «τσομπάνους» που μηχανεύονται τρόπους για να κουμαντάρουν το επιρρεπές «ποίμνιο». Ενορχηστρώνονται συνήθως από αυτούς, συγκροτούν μεγάλες ορχήστρες ευρείας ακροαματικότητας και μετατρέπονται σε γενικευμένες συλλογικές πρακτικές. Διαμορφώνουν δε ένα απέραντο, υδαρές και γεμάτο ρουφήχτρες, πολιτικοκοινωνικό τέλμα, που πνίγει κάθε απόπειρα υπέρβασης, κάθε προσπάθεια συγκρότησης συνεκτικής αλλά και ανοικτής σε αλλαγές συλλογικότητας, δηλαδή συνθέτουν και αναπαράγουν τα χαρακτηριστικά ενός συντεχνιακού κράτους.

Από την περίσκεψη, την αμφιθυμία και τη διλημματική κατάσταση στην οποία με οδήγησαν οι βάσιμες επιφυλάξεις που σας εξέθεσα, με έβγαλε η ανάγνωση της επιχειρηματικής πρότασης του υποψήφιου επενδυτή για την εγκατάσταση των ανεμογεννητριών στη Σέριφο. Αν και σε πρώτη ανάγνωση το όλο σχέδιο παραπέμπει στην παροιμία «είπαν της γριάς να χέσει κι αυτή ξεκωλώθηκε», εντούτοις αυτό αφορά μόνο τα εξωτερικά χαρακτηριστικά της πρότασης, καθότι τόσο το περιεχόμενό της όσο και οι επιπτώσεις από την τυχόν εφαρμογή της προοιωνίζονται πολύ σοβαρότερες καταστάσεις για το νησί και τους κατοίκους του, που δεν επιτρέπουν ούτε την ελάχιστη χιουμοριστική ή σκωπτική περί το γεγονός διάθεση.

Το σχέδιο δημιουργίας αιολικού πάρκου στη Σέριφο, που προωθήθηκε ερήμην της βούλησης των κατοίκων, στα μουλωχτά, προβλέπει την εγκατάσταση 87 ανεμογεννητριών στο νησί (όταν το υπό ψήφιση νέο εθνικό χωροταξικό σχέδιο για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα επέτρεπε την εγκατάσταση το πολύ 30) και τη διασύνδεσή τους με υπόγειο καλώδιο με το ηλεκτρικό δίκτυο της ηπειρωτικής Ελλάδας. Ισχύς της κάθε μιας ανεμογεννήτριας 3MW, η μέγιστη, σήμερα, τεχνολογικά δυνατή. Συνολική ηλεκτρική ισχύς της εγκατάστασης 261 MW, όταν ολόκληρη η

Σέριφος στην αιχμή της τουριστικής περιόδου, τον Αύγουστο, χρειάζεται ισχύ λιγότερη από 3 MW. Κάθε ανεμογεννήτρια θα έχει ιστό ύψους 110 μέτρων και έλικα διαμέτρου 90 μέτρων. Συνολικό μπόι κάθε γεννήτριας 160 μέτρα, ύψος συγκρίσιμο μ' αυτό των βουνών όπου πρόκειται να εγκατασταθούν, όσο ένας ουρανοξύστης 45 και πλέον ορόφων, όταν οι ισχύοντες σήμερα στο νησί όροι δόμησης επιτρέπουν μέγιστο ύψος (του όποιου) κτίσματος τα 7,5 μέτρα. Σαρανταπέντε χιλιόμετρα θα 'ναι το συνολικό μήκος της συστοιχίας των ανεμόμυλων που θα απλωθούν σε όλες τις «ευάερες» αλλά και περίβλεπτες βουνοκορφές του μεγαλύτερου μέρους της Σεριφου, σαν μια αλυσίδα με γιγάντιους κρίκους και ατέλειωτο μήκος, για να κρατά, ίσως, στα σίγουρα, δέσμιους και πειθαρχημένους, νησί και κατοίκους, στην υπηρεσία των συμφερόντων του κ. Μυτιληναίου;

Ανυπολόγιστες οι επιπτώσεις στην πανίδα της περιοχής ή στα διερχόμενα αποδημητικά πτηνά, απρόβλεπτες οι συνέπειες στην υγεία των κατοίκων εξαιτίας του διαρκούς θορύβου από την περιστροφή των ελίκων, εφιαλτική η εικόνα από την οπτική ρύπανση. Όλα γιγάντια, εκτός κάθε μέτρου και κλίμακας: ο αριθμός των ανεμογεννητριών, τα γεωμετρικά τους μεγέθη, η ισχύς του πάρκου, η προσβολή του περιβάλλοντος, το θράσος, η ανομία, η επιχειρούμενη αρπαχτή.

Ανάμεσα στα κοινωνικά χαρακτηριστικά των Νεοελλήνων που επισήμανα πιο πάνω στο άρθρο, παρέλειψα να αναφέρω ένα ακόμη: Πόσο δύσπιστοι και αρνητικοί είναι οι συμπατριώτες μας απέναντι σε κάθε νέα εξαγγελία μέτρων, που η πολιτεία εξαγγέλλει ότι στοχεύει στη σημαντική βελτίωση της ζωής μας. Η παράλειψή μου υπήρξε σκόπιμη, γιατί οι εμπειρίες από αρκετές σχετικές εξαγγελίες στο παρελθόν, πρόσφατο και απώτερο, δικαιώνουν δυστυχώς αυτή την επιφυλακτικότητα. Η περίπτωση των κρατικών πολιτικών για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας αποτελεί ένα λαμπρό σχετικό παράδειγμα.

Επί αρκετά έτη η χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας αντιμετωπίστηκε από την πολιτεία ως περιθωριακή, φοκκλόρ, περί την ενέργεια δραστηριότητα, που δεν άξιζε καμιάς προσοχής και κρατικών (ως θεσμικά μονοπωλιακή κρατική δραστηριότητα) επενδύσεων. Εξαίρεση απετέλεσαν τα κατά καιρούς κίνητρα σε ιδιώτες για την εγκατάσταση ηλιακών θερμοσιφώνων, τα οποία όμως ελάχιστα επέδρασαν στην πορεία της εθνικής οικονομίας και δεν συνιστούν βεβαίως σοβαρό και αποτελεσματικό μέτρο κρατικής ενεργειακής πολιτικής. Αντίθετα, τα ελάχιστα

σχετικά έργα που πραγματοποίησε η ΔΕΗ, τα αιολικά πάρκα σε ορισμένα νησιά (Κύθνος, Σκύρος κ.λπ.), η εκμετάλλευση του γεωθερμικού πεδίου της Μήλου εγκαταλείφθηκαν πολύ γρήγορα, ασυντήρητα, στο έλεος του θεού και αφέθηκαν, νεκρά κουφάρια, εις κοινή θέα, ως αποτρεπτική εικόνα-δυσφήμιση του είδους -όπως η τροχαία, ως μέτρο συνέτισης των οδηγών και αποτροπής ατυχημάτων, αφήνει στην άκρη των αυτοκινητοδρόμων συντρίμια τρακαρισμένων αυτοκινήτων.

Η ενεργειακή κρίση, ο επαπειλούμενος οικολογικός όλεθρος και οι αυστηρές αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη γρήγορη (και σε σεβαστά ποσοστά ως προς το συνολικό ενεργειακό προφίλ της κάθε χώρας) ένταξη των ανανεώσιμων ενεργειακών πηγών επέβαλαν πρόσφατα και στη χώρα μας τη λήψη σχετικών μέτρων. Έτσι μόλις το περασμένο καλοκαίρι θεσπίστηκε ο βασικός νόμος για την παροχή κινήτρων και την ενθάρρυνση των ιδιωτικών, πλέον -λόγω απελευθέρωσης της αγοράς ενέργειας- επενδύσεων, με τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η προσαρμογή όμως της υπάρχουσας νομοθεσίας, οι σχετικές αποφάσεις και ρυθμίσεις, ως προς το περιεχόμενο και το «τάιμινγκ» θέσπισης και εφαρμογής τους, έγιναν με όλες τις δοκιμασμένες προδιαγραφές, αντίστοιχων πετυχημένων, κατά το παρελθόν, κρατικά προστατευόμενων, αν όχι οργανωμένων, επιχειρήσεων αρπαχτής στον τόπο μας.

Μέσα από ένα πολυδαίδαλο, ασαφές και διαρκώς μεταβαλλόμενο θεσμικό πλαίσιο, προσπελάσιμο μόνο στους μεμνημένους και συνήθεις δααπλεκομένους, μοιράσθηκαν οι πλέον οικονομικά ενδιαφέρουσες «άδειες» εγκατάστασης αιολικών πάρκων. Παρασχέθηκαν αυτές οι άδειες χωρίς κεντρικό σχεδιασμό, με ελάχιστες και πολύ ελαστικές περιβαλλοντικές προδιαγραφές και ερήμην της γνώμης των τοπικών κοινωνιών, στις περιοχές εγκατάστασής τους. Δόθηκαν τόσες πολλές σε αριθμό και τόσο γιγαντίων μεγεθών άδειες, που ήδη υπερέκλυψαν στα «χαρτιά» το σχετικό ευρωπαϊκό μας πλάνο. Ανάλογα μ' αυτό της Σερίφου, εκτός κάθε κλίμακας και μέτρου και χωρίς τις περιβαλλοντικές δεσμεύσεις του καθυστερούμενου ρυθμιστικού νόμου, αιολικά πάρκα, προετοιμάζονται στη Χίο, τη Μυτιλήνη και απανταχού των ορέων της ηπειρωτικής Ελλάδας.

Αφού λοιπόν ικανοποιήθηκαν όλοι οι ενδιαφερόμενοι «μεγάλοι παίκτες» -κατά τη σχετική ορολογία- των ενεργειακών μας πραγμάτων, εν οίς και ο επίδοξος ανεμοθάφτης της Σερίφου, ακολούθησε ασθμαίνουσα η πολιτεία με το προς ψήφιση

Νόμος και Φύση

Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία για το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη
<https://nomosphysics.org.gr>

νέο «χωροταξικό σχέδιο για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας», για να νομιμοποιήσει τα τετελεσμένα και να ρυθμίσει τις... λεπτομέρειες. Αχ «πατρίδα μας γλυκιά», πόσο σ' αρέσει να μετατρέπεις ακόμα και την πιο ενδιαφέρουσα και ελπιδοφόρα ιδέα σε οδυνηρή περιπέτεια και αφόρητο εφιάλτη...

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα «ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΑΥΓΗ» στις 15 Απριλίου 2007, σ. 25-26.